

Πρόγραμμα Λειτουργικού Αλφαριθμητισμού (Π.Λ.Α.) Στ' τάξης (2015-2016)

Το Πρόγραμμα του Λειτουργικού Αλφαριθμητισμού (Π.Λ.Α.) διεξάγεται διαχρονικά σε παγκύπρια βάση από το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης (Κ.Ε.Ε.Α.) του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (Υ.Π.Π.). Το Π.Λ.Α. απευθύνεται σε μαθητές της Στ' και Γ' τάξης Δημοτικού. Στόχος του Προγράμματος είναι ο έγκαιρος εντοπισμός μαθητών με μεγάλη πιθανότητα να μείνουν λειτουργικά αναλφάβητοι, ώστε οι μαθητές αυτοί να εμπλακούν σε κατάλληλα προγράμματα στήριξης στη Μέση και Δημοτική Εκπαίδευση αντίστοιχα. Το Πρόγραμμα αξιολογεί δύο βασικές δεξιότητες: (α) τη γλωσσική-επικοινωνιακή ικανότητα και (β) τη μαθηματική ικανότητα.

Κατά τη σχολική χρονιά 2015-2016, το Π.Λ.Α. διεξήχθη για ένατη συνεχόμενη χρονιά στη Στ' τάξη του Δημοτικού. Ο συνολικός αριθμός των μαθητών που συμμετείχαν ανήλθε στους 7770 για τα δοκίμια της Γλώσσας και στους 7782 για τα δοκίμια των Μαθηματικών. Ποσοστό 7,4% των μαθητών αναγνωρίστηκε με μεγάλη πιθανότητα να μείνει γλωσσικά αναλφάβητο και 6,9% μαθηματικά αναλφάβητο. Ποσοστό 3,6% των μαθητών ανήκε και στις δύο ομάδες ρίσκου για αναλφαριθμητισμό.

Κατά τη φετινή σχολική χρονιά ήταν εφικτή η σύγκριση των αποτελεσμάτων των δύο κύκλων του Π.Λ.Α., αφού οι μαθητές που φοιτούσαν φέτος στη Στ' τάξη είχαν συμπληρώσει ξανά τα δοκίμια του Π.Λ.Α. πριν από τρία χρόνια, όταν δηλαδή φοιτούσαν στη Γ' τάξη. Οι συγκρίσεις κατέδειξαν ότι ποσοστό γύρω στο 44% και 51% στη Στ' τάξη που αναγνωρίστηκε τη φετινή χρονιά στις ομάδες ρίσκου του γλωσσικού και μαθηματικού αναλφαριθμητισμού αντίστοιχα, είχε αναγνωριστεί και πριν από τρία χρόνια (τη σχολική χρονιά 2012-2013) με ρίσκο για λειτουργικό αναλφαριθμητισμό. Επιπρόσθετα, τα αποτελέσματα κατέδειξαν πολύ καλό βαθμό προβλεπτικής εγκυρότητας των δοκιμίων του Προγράμματος, καθώς και του κριτηρίου διαχωρισμού των μαθητών στις δύο ομάδες (ρίσκου και μη ρίσκου).

Στο πλαίσιο του Προγράμματος, συλλέγονται κάθε χρόνο, επιπρόσθετα, δεδομένα αναφορικά με διάφορους παράγοντες που πιθανόν να σχετίζονται με την ύπαρξη ρίσκου για λειτουργικό αναλφαριθμητισμό μέχρι το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Οι παράγοντες αυτοί χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: (α) χαρακτηριστικά μαθητή ('Δημογραφικά Χαρακτηριστικά' και 'Στάσεις και Απόψεις') και (β) χαρακτηριστικά του οικογενειακού περιβάλλοντος. Τη φετινή σχολική χρονιά συλλέχθηκαν, επίσης, δεδομένα σε σχέση με δύο νέες μεταβλητές στην κατηγορία 'Στάσεις και Απόψεις': *Ψυχολογικό κλίμα της τάξης και Αναγνωστικές συνήθειες των μαθητών εκτός σχολείου.*

Οι συσχετίσεις ανάμεσα στο ρίσκο για γλωσσικό και μαθηματικό αναλφαβητισμό και των παραγόντων σε σχέση με τα χαρακτηριστικά του μαθητή κατέδειξαν ότι μεγαλύτερη συμμετοχή στις ομάδες ρίσκου έχουν τα αγόρια, μαθητές με ξένη υπηκοότητα και μαθητές που εισήλθαν στο Δημοτικό σε ηλικία μικρότερη των 6 χρόνων, όσον αφορά στα δημογραφικά χαρακτηριστικά. Σε σχέση με τις στάσεις και τις απόψεις, μεγαλύτερη συμμετοχή στις ομάδες ρίσκου έχουν μαθητές με αρνητικές στάσεις απέναντι στο διάβασμα και στα Μαθηματικά, χαμηλό βαθμό εμπιστοσύνης στην αναγνωστική και μαθηματική τους ικανότητα, και χαμηλά κίνητρα για διάβασμα. Αναφορικά με τις αναγνωστικές συνήθειες εκτός σχολείου που διερευνήθηκαν για πρώτη φορά τη φετινή χρονιά, μεγαλύτερη συμμετοχή στις ομάδες ρίσκου έχουν οι μαθητές που δεν αφιερώνουν χρόνο για διάβασμα μετά το σχολείο (κάτω από 30 λεπτά) με σκοπό τη δική τους ευχαρίστηση ή μαθητές που αφιερώνουν υπερβολικό χρόνο (πάνω από 2 ώρες), μαθητές που επιλέγουν να διαβάζουν σε καθημερινή βάση εφημερίδες, περιοδικά και κόμικς και μαθητές που δεν επιλέγουν να διαβάζουν μυθιστορήματα, βιβλία με πληροφορίες, και ηλεκτρονικό υλικό (ιστοσελίδες και ηλεκτρονικά μηνύματα). Σε σχέση με τις απόψεις των μαθητών για το ψυχολογικό κλίμα της σχολικής τάξης (πέντε διαστάσεις: *Δυσκολία, Ικανοποίηση, Διενεκτικότητα, Ανταγωνιστικότητα και Συνεκτικότητα*), μεγαλύτερη συμμετοχή στις ομάδες ρίσκου έχουν οι μαθητές που δηλώνουν ότι βιώνουν δυσκολίες σε σχέση με τις απαιτήσεις της σχολικής εργασίας.

Οι συσχετίσεις ανάμεσα σε μεταβλητές που χαρακτηρίζουν το οικογενειακό περιβάλλον και το ρίσκο για λειτουργικό αναλφαβητισμό κατέδειξαν ότι μεγαλύτερη συμμετοχή στις ομάδες ρίσκου έχουν οι μαθητές που μεγαλώνουν σε ένα δίγλωσσο ή πολύγλωσσο περιβάλλον, μαθητές με γονείς με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, με απουσία στο σπίτι μέσων που υποβοηθούν τη μάθηση (π.χ. ύπαρξη γραφείου, ηλεκτρονικού υπολογιστή, σύνδεσης στο διαδίκτυο, προσωπικών βιβλίων, τάμπλετ, βιβλίων γενικά στο σπίτι), μαθητές στους οποίους δεν ανατίθεται κατ' οίκον εργασία στο σπίτι και μαθητές που δεν αφιερώνουν καθόλου χρόνο στο σπίτι ή που αφιερώνουν υπερβολικό χρόνο (περισσότερο από 2 ώρες) για την κατ' οίκον εργασία σε καθημερινή βάση.

Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας υιοθετήθηκαν τόσο συμβατικά μοντέλα λογιστικής παλινδρόμησης (logistic regression) όσο και μοντέλα πολυεπίπεδης ανάλυσης (δύο επίπεδα, επίπεδο μαθητή και επίπεδο σχολείου), με σκοπό την πρόβλεψη ρίσκου. Στα συμβατικά μοντέλα λογιστικής παλινδρόμησης, υιοθετήθηκε η μέθοδος της βηματικής παλινδρόμησης λόγω του μεγάλου αριθμού ανεξάρτητων μεταβλητών. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν δεκαέξι μεταβλητές με στατιστικά σημαντική συμβολή στην πρόβλεψη ρίσκου για γλωσσικό

αναλφαβητισμό και έντεκα μεταβλητές στην πρόβλεψη ρίσκου για μαθηματικό αναλφαβητισμό.

Συγκεκριμένα, στο μοντέλο για την πρόβλεψη ρίσκου για γλωσσικό αναλφαβητισμό δέκα μεταβλητές ανήκουν στην ομάδα των χαρακτηριστικών του μαθητή (το φύλο, η υπηκοότητα, ο βαθμός εμπιστοσύνης στην αναγνωστική ικανότητα, δύο διαστάσεις του ψυχολογικού κλίματος που επικρατεί στην τάξη: *Ανταγωνιστικότητα* και *Δυσκολία* και πέντε είδη αναγνωστικού υλικού που διαβάζουν οι μαθητές εκτός σχολείου με σκοπό τη δική τους ευχαρίστηση) και έξι στην ομάδα των χαρακτηριστικών του οικογενειακού περιβάλλοντος (μορφωτικό επίπεδο πατέρα και μητέρας, γλώσσα που ομιλείται στο σπίτι, ύπαρξη τάμπλετ στο σπίτι, συνολικός αριθμός βιβλίων στο σπίτι και ώρα που αφιερώνεται στο σπίτι για την κατ' οίκον εργασία του μαθήματος των Ελληνικών).

Στο μοντέλο για την πρόβλεψη ρίσκου για μαθηματικό αναλφαβητισμό, οκτώ μεταβλητές περιλαμβάνονται στην ομάδα των χαρακτηριστικών του μαθητή (η υπηκοότητα, οι απόψεις των μαθητών για τη χρησιμότητα/αξία των Μαθηματικών, ο βαθμός εμπιστοσύνης στη μαθηματική ικανότητα, οι απόψεις των μαθητών για δύο διαστάσεις του ψυχολογικού κλίματος που επικρατεί στην τάξη: *Ανταγωνιστικότητα* και *Δυσκολία*, η συχνότητα ενασχόλησης με το διάβασμα εκτός σχολείου με σκοπό τη δική τους ευχαρίστηση και δύο είδη αναγνωστικού υλικού που διαβάζουν οι μαθητές εκτός σχολείου) και τρεις μεταβλητές στην ομάδα των χαρακτηριστικών του οικογενειακού περιβάλλοντος (το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα, ο συνολικός αριθμός βιβλίων στο σπίτι και η ώρα που αφιερώνεται καθημερινά για την κατ' οίκον εργασία).

Τα μοντέλα πολυεπίπεδης ανάλυσης κατέδειξαν ότι το ρίσκο για λειτουργικό αναλφαβητισμό οφείλεται κυρίως σε παράγοντες που συνδέονται με το επίπεδο του μαθητή. Συγκεκριμένα, οι αρχικές αναλύσεις (μηδενικό μοντέλο) κατέδειξαν ότι ποσοστό γύρω στο 12% και 8% της συνολικής διακύμανσης του ρίσκου για γλωσσικό και μαθηματικό αναλφαβητισμό αντίστοιχα, οφείλεται στο επίπεδο του σχολείου. Επομένως, κρίνεται απαραίτητη η διενέργεια περαιτέρω αναλύσεων με την εισαγωγή ανεξάρτητων μεταβλητών, τόσο στο επίπεδο του μαθητή όσο και στο επίπεδο του σχολείου, με σκοπό την καλύτερη ερμηνεία και επεξήγηση του ρίσκου για γλωσσικό και μαθηματικό αναλφαβητισμό.